

Mielenterveys-, päihde- ja riippuvuusosaamisen minimisisällöt

Sosiaali- ja terveysala, kasvatus- ja ohjausala sekä muut alat

Lähde: Markkula, Rapeli, Ruohio, Mattila & Palola (toim.) (2023).

[Mielenterveys-, päihde- ja riippuvuussisällöt kohtaavien alojen koulutuksissa – Suosituksia osaamisen vahvistamiseksi. STM:n julkaisuja 2023: 30.](#)

 Osaamistavoitteet Opiskelija...	 Sisältöesimerkkejä	Vinkkejä
1. kohtaa kunnioittavasti mielen- ja riippuvuusongelmia kokevan ihmisen ja hänen läheisensä.	<ul style="list-style-type: none"> • vuorovaikutuksen ja kunnioittavan kohtaamisen merkitys asiakas- ja potilastyössä huomioiden ikä- ja kehitystaso sekä kulttuurien ja sukupuolten moninaisuus ja perhenäkökulma • kulttuurisensitiivisen työotteen merkitys ammatillisessa vuorovaikutuksessa mielen- ja riippuvuustyössä (ml. antirasistinen työote ja moninkertainen stigma, työskentely tulkin välityksellä) sekä omien kulttuuristen lähtökohtiensa ja ennakkokäsitystensä tunnistaminen • tietoa ihmisoikeuksista, asiakkaiden ja potilaiden oikeuksista sekä yhdenvertaisuudesta 	 A1 s. 10
2. tunnistaa omien mielen- ja riippuvuusilmiöihin liittyvien asenteidensa ja käsitystensä merkityksen ammatillisessa vuorovaikutussuhteessa.	<ul style="list-style-type: none"> • omien mielen- ja riippuvuusilmiöiden, päihteisiin ja riippuvuuksiin liittyvien asenteiden sekä kulttuuri- ja perhetaustan merkityksen pohtiminen, esimerkiksi seuraavien kysymysten avulla: Mikä on oma suhteeni päihteiden käyttöön, rahapelaamiseen tai mielen- ja riippuvuusongelmiin? Millainen esimerkki olen? Miten oma taustani ja aiemmat kokemukseni vaikuttavat käytökseeni, asenteisiin ja ennakkoluuloihini? 	 A2 s. 10
3. tietää päihde- ja riippuvuusilmiöitä sekä niiden vaikutuksista terveydelle, hyvinvoinnille, turvallisuudelle ja yhteisöille ja yhteiskunnalle.	<ul style="list-style-type: none"> • päihde- ja riippuvuusilmiöt, niiden yhteenkietoutuminen sekä niistä aiheutuvat moninaiset haitat yksilöille, läheisille, yhteisöille ja yhteiskunnalle sekä niiden vaikutukset käyttäytymiseen ja arkeen • ongelmien yhteenkietoutuminen päihteiden käyttöön ja riippuvuuksiin (esim. syrjäytyminen, asumisen haasteet ja taloudelliset haasteet, työttömyys, yksinäisyys, mielen- ja riippuvuusongelmat, väkivalta, tapaturmat, somaattiset sairaudet) • riippuvuudet sairautena sekä toipumisen mahdollisuudet ja siihen liittyvät ilmiöt 	 A3 s. 10
4. tietää mielen hyvinvoinnin ja mielen- ja riippuvuusilmiöiden merkityksen sekä sen, miten mielen- ja riippuvuusilmiöt ilmenevät.	<ul style="list-style-type: none"> • mielen- ja riippuvuusilmiöiden voimavarana, mielen- ja riippuvuusilmiöitä suojaavat tekijät ja riskitekijät, mielen hyvinvointi sekä sen vahvistaminen • yleisimmät mielen- ja riippuvuusilmiöt, kuten masennus, ahdistus, syömishäiriöt, uupumus, paniikkihäiriöt, itsetuhoisuus sekä niiden ilmeneminen väestössä ja vaikutukset arkeen sekä eri ongelmien yhteenkietoutuminen (esim. syrjäytyminen, työttömyys, yksinäisyys, asumisen haasteet ja taloudelliset haasteet, väkivalta, päihteet ja riippuvuudet, muut sairaudet) 	 A4 s. 10
5. tietää mielen- ja riippuvuusilmiöihin liittyvät keskeiset eettiset kysymykset sekä stigmat.	<ul style="list-style-type: none"> • oikeudenmukaisen kohtelun periaatteet sekä ihmisarvon ja itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen • mielen- ja riippuvuusilmiöiden, päihteisiin ja riippuvuuksiin liittyvä stigma • stigmatyntyminen ja stigmatyntyminen ihmisen ja tämän läheisten elämässä • stigmatyntyminen ja vähentäminen osana oikeudenmukaisesta ja ihmisarvoisesta kohtelusta 	 A5 s. 10
6. tuntee asiakaslähtöisyyden periaatteet sekä huomioi asiakkaan mielipiteet ja ottaa asiakkaan ja hänen läheisensä osaksi hoito- tai palvelusuunnitelman tekemistä.	<ul style="list-style-type: none"> • osallisuuden merkitys kohtaamisen ja hoidon onnistumisessa • dialogisuuden, toipumisorientaation ja psykoedukaation lähtökohdat • läheisten (lapset ja perheet) huomiointi asiakaskohtaamisessa • kulttuurisen moninaisuuden huomioon ottaminen palvelujen suunnittelussa ja toteuttamisessa (ml. työskentely tulkin välityksellä) 	 A6 s. 10
7. rakentaa luottamuksellisen hoito- ja asiakas- ja riippuvuusilmiöiden suhteen eri-ikäisen asiakkaan tai potilaan kanssa sekä huomioi hänen läheisensä.	<ul style="list-style-type: none"> • tietoa vuorovaikutuksen ja luottamuksellisen suhteen rakentumisesta eri ikäisten kanssa 	 A7 s. 10
8. tunnistaa haastavat asiakas- ja potilastilanteet sekä oman käyttäytymisensä merkityksen vuorovaikutustilanteissa.	<ul style="list-style-type: none"> • haastavien asiakas- ja potilastilanteiden tunnistaminen: mikä vaikeuttaa ja mikä auttaa niissä toimimista? Mitä voi olla haastavien tilanteiden taustalla? 	 A8 s. 10

Osaamistavoitteet | Opiskelija...

Sisältöesimerkkejä

Vinkkejä

<p>1. hallitsee perusteet mielenterveydestä, päihteistä, tupakka- ja nikotiinituotteista sekä rahapelaamisesta hyödyntäen tietoa työssään.</p>	<ul style="list-style-type: none"> yleisimmät päihteet, tupakka- ja nikotiinituotteet, rahapelaaminen ja muut toiminnalliset riippuvuudet: esimerkiksi käytön ja aiheutuvien haittojen yleisyys eri ikäisillä, eri väestö- ja vähemmistöryhmissä sekä ongelmallisen käytön ja pelaamisen tasot (ml. riippuvuus) sekä näiden vaikutus arkeen, käyttöön ja pelaamiseen vaikuttavat tekijät mielenterveyden ja resilienssin käsitteet, mielenterveyden ongelmat: yleisimmät häiriöt oireineen sekä niiden yleisyys eri ikäisillä, eri väestö- ja vähemmistöryhmissä sekä vaikutus arkeen, ajatteluun, tunne-elämään ja käyttäytymiseen mielenterveyttä suojaavat ja riskitekijät yhteiskunnassa, yhteisöissä ja yksilötasolla sekä oman työn keinot vahvistaa suojaajia tai vähentää riskitekijöiden vaikutusta eri-ikäisillä sekä eri väestö- ja vähemmistöryhmissä 	 B1 s. 10
<p>2. tietää ja tuntee oman alansa lainsäädännön yhteydet mielenterveys-, päihde- ja riippuvuusilmiöihin.</p>	<ul style="list-style-type: none"> mielenterveys-, päihde- ja riippuvuustyötä, -hoitoa ja -palveluita koskeva keskeinen lainsäädäntö 	 B2 s. 10
<p>3. tietää ja tuntee ehkäisevän päihdetyön, päihde- ja riippuvuushaittojen ehkäisyn ja vähentämisen sekä edistävän mielenterveystyön mahdollisuudet omassa työssään.</p>	<ul style="list-style-type: none"> perusteet ehkäisevän päihdetyön, päihde- ja riippuvuushaittojen ehkäisyn ja vähentämisen sekä edistävän mielenterveystyön menetelmistä eri yhteisöissä ja palveluissa sekä eri-ikäisillä, potilas/asiakas- ja väestö- ja vähemmistöryhmissä omahoitopalvelut mielenterveys-, päihde- ja riippuvuusilmiöissä sekä niihin ohjaamisen ja niissä tukemisen näkökulmat 	 B3 s. 10
<p>4. tuntee mielenterveys-, päihde- ja riippuvuustyön ja -palvelujen menetelmät.</p>	<ul style="list-style-type: none"> sosiaali- ja terveysalalle soveltuvat ja toimivaksi todetut mielenterveys-, päihde- ja riippuvuustyön menetelmät avoimen dialogin ja tarpeenmukaisen hoidon malli työskentelyssä digitaalisten palveluiden tuntemus ja soveltuvuus eri asiakasryhmille mielenterveys-, päihde- ja riippuvuuspalveluissa 	 B4 s. 10
<p>5. tuntee verkostojen ja moniammatillisuuden mahdollisuudet ja merkityksen sekä hyödyntää niitä työssään mielenterveys-, päihde- ja riippuvuustyön kannalta.</p>	<ul style="list-style-type: none"> mielenterveys- ja päihde- ja riippuvuustyön (ml. ehkäisy ja hoito) moniammatillinen palveluverkosto ja -järjestelmä (esim. sosiaali- ja terveyspalvelut, kunnan ja järjestöjen palvelut, poliisi) sekä oman työn yhteys niihin terveydenhuollon ja sosiaalihuollon moniammatillinen keskinäinen yhteistyö esim. asiakkaan tarpeiden selvityksessä mielenterveys-, päihde- ja riippuvuuspalveluissa 	 B5 s. 10
<p>6. tuntee itsemurhailmiön taustat ja ehkäisyn mahdollisuudet.</p>	<ul style="list-style-type: none"> itsemurhien riskitekijät ja suojaavat tekijät 	 B6 s. 10
<p>7. hyödyntää luotettavaa, tutkimukseen ja näyttöön perustuvaa tietoa mielenterveys-, päihde-, ja riippuvuusasioissa.</p>	<ul style="list-style-type: none"> luotettavan tiedon lähteet, tunnistaminen ja hyödyntäminen omassa työssä kriittinen medialukutaito 	 B7 s. 10

 Osaamistavoitteet Opiskelija...	 Sisältöesimerkkejä	Vinkkejä
1. ottaa puheeksi ja tunnistaa varhain mielenterveyden ongelmat, itsetuhoisuuden, alkoholin, tupakka- ja nikotiinituotteiden, huumeiden käytön sekä rahapelaamisen.	<ul style="list-style-type: none"> • varhaisen tunnistamisen ja tuen periaatteet (ml. riskikäytön /-rahapelaamisen ja haitallisen käytön / rahapelaamisen ja riippuvuuden tunnusmerkit), puheeksiotto, motivoivan lähestymistavan menetelmät, dialogisuus • eri ilmiöiden yhteenkietoutumisen huomiointi puheeksiotossa ja tuen piiriin ohjauksessa (esim. lähisuhdeväkivalta, yksinäisyys, somaattiset sairaudet, muut sosiaaliset ongelmat) • eri väestö- ja vähemmistöryhmien sekä asiakas- ja potilasryhmien huomiointi • puheeksiotto ja varhainen tunnistaminen osana palvelun tai hoidon tarpeen arviointia 	 C1 s. 10
2. toteuttaa mini-intervention (lyhytneuvonnan) ja ohjaa tuen piiriin.	<ul style="list-style-type: none"> • Mini-interventiomenetelmä käytännössä: päihteiden ja tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön sekä rahapelaamisen arvioinnin mittareiden käyttö asiakkaan kanssa ja tiedon antaminen tuloksista asiakkaan päätöksenteon tueksi, motivointi, hyötyjen ja haittojen pohtiminen, muutostavoitteen asettaminen sekä sen saavuttamista tukevat ja estävät tekijät, suunnitelma ja seuranta 	 C2 s. 10
3. hallitsee asiakkaan/potilaan ohjaamisen oman mielen hyvinvoinnin vahvistamiseen huomioiden suojaavat ja riskitekijät.	<ul style="list-style-type: none"> • voimavarakeskeisyys työskentelyssä, asiakkaan osallisuus omassa hoidossa ja sen suunnittelussa • toipumisorientaation viitekehukseen ja psykoedukaatiiviseen työotteeseen tutustuminen 	 C3 s. 10
4. hyödyntää keskeisimpiä sosiaali- ja terveystieteiden palveluissa vaikuttaviksi ja toimivaksi todettuja ehkäisevän päihdetyön, mielenterveyden ja päihde- ja riippuvuustyön ja hoidon menetelmiä.	<ul style="list-style-type: none"> • Käypä hoito -suositukset, Hotus, Palko-suositukset: esim. terveysneuvonta, psykososiaaliset menetelmät (IPC-menetelmä ja psykoedukaatio, kriisityön menetelmät, kognitiivisen käyttäytymisterapian viitekehys, muutoksen motivointi, opioidikorvaushoito, tupakasta vieroitus, hoitosuhdetyöskentely, yksilö- ja ryhmämenetelmät, vertaistuki, yhteisöhoitotyö, omahoito-ohjelmat, terapia, psykoterapia • päihde- ja riippuvuustyön erilaiset hoito- ja kuntoutumispalvelut, kuten selviämishoito, katkaisu- ja vieroitushoito, päihdekuntoutus, jälkikuntoutus • vieroitustilan arviointi ja hoidon ja palvelujen tarpeen arviointi, hoitotyöhön ja/tai psykososiaaliseen hoitoon osallistuminen • perustiedot mielenterveys-, päihde- ja riippuvuusasioiden rakenteisen kirjaamisen käytännöistä 	 C4 s. 10
5. hyödyntää traumatietoisuutta asiakas- ja potilastyössä.	<ul style="list-style-type: none"> • perusteet traumatietoisuudesta, turvallisuuden ja luottamuksen merkityksestä sekä traumaattisten kokemusten yleisyydestä 	 C5 s. 10
6. hallitsee kriisityön perusteet ja osaa kohdata kriisitilanteessa olevan henkilön.	<ul style="list-style-type: none"> • erilaisten kriisitilanteiden tunnistaminen, kriisityön vaiheet, maadoittamisen ja rauhoittamisen menetelmät, traumainformoitu työote 	 C6 s. 10
7. arvioi itsemurhariskissä olevan tai itsemurhaa suunnittelevan henkilön tilanteen sekä ohjaa hoitoon.	<ul style="list-style-type: none"> • itsemurhien ehkäisy, itsemurhariskin arviointi, perusteet turvasuunnitelman tekemisestä • tiedot palveluverkostosta 	 C7 s. 10
8. toteuttaa haastavien asiakas- ja potilas-tilanteiden ehkäisyyn ja hallintaan soveltuvia menetelmiä työssään.	<ul style="list-style-type: none"> • haastavien asiakas- ja potilas-tilanteiden hallintaan soveltuvat ehkäisy- ja hallinnan menetelmät • työskentely omaa ja asiakkaan tai potilaan turvallisuutta vaarantamatta sekä turvallisuusriskien ennakointi: esim. päihtyneen ja häiriötä aiheuttavan asiakkaan kunnioittava kohtaaminen, rauhoittaminen ja tukeminen 	 C8 s. 10
9. tunnistaa työroolinsa alueensa palvelujärjestelmässä ja ohjaa tarvittaessa eteenpäin mielenterveys-, päihde- ja riippuvuustyön palvelujärjestelmässä.	<ul style="list-style-type: none"> • moniammatillisuus ja eri toimijoiden roolit ja vastuut mielenterveys-, päihde- ja riippuvuustyön palvelujärjestelmän kokonaisuudessa: sosiaali- ja terveyshuollon tehtävät, järjestöjen ja muiden toimijoiden roolit ja mahdollisuudet 	 C9 s. 10
10. tunnistaa työssään jaksamista tukevia ja uhkaavia tekijöitä sekä hakee tarvittaessa ammatillista tukea työssään.	<ul style="list-style-type: none"> • omasta terveydestä ja hyvinvoinnista huolehtiminen, työssä jaksamisen vahvistaminen ja oman kuormituksen tunnistaminen: miten vaikuttaa omaan mielen hyvinvointiin ja miten sitä voi vahvistaa? • ammatillisen tuen käytännöt, moniammatillinen yhteistyö, konsultaatiomenetelmät 	 C10 s. 10

 Osaamistavoitteet Opiskelija...	 Sisältöesimerkkejä	Vinkkejä
1. kohtaa kunnioittavasti mielenterveys-, päihde- ja/tai riippuvuusongelmia kokevan ihmisen ja hänen läheisensä.	<ul style="list-style-type: none"> • vuorovaikutuksen ja kunnioittavan kohtaamisen merkitys kasvatus- ja ohjaustyössä ikä- ja kehitystaso sekä sukupuolten moninaisuus huomioiden • kulttuurisensitiivisen työotteen merkitys ammatillisessa vuorovaikutuksessa sekä toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa (ml. antirasistinen työote ja moninkertainen stigma, työskentely tulkin välityksellä) sekä omien kulttuuristen lähtökohtiensa ja ennakkokäsitystensä tunnistaminen • tietoa ihmisoikeuksista, lasten oikeuksista ja yhdenvertaisuudesta 	 A1 s. 11
2. tunnistaa omien mielenterveys-, päihde- ja riippuvuusilmiöihin liittyvien asenteidensa ja käsitystensä merkityksen ammatillisessa vuorovaikutussuhteessa.	<ul style="list-style-type: none"> • omien mielenterveyteen, päihteisiin ja riippuvuuksiin liittyvien asenteiden sekä kulttuuri- ja perhetaustan merkityksen pohtiminen, esimerkiksi: Mikä on oma suhteeni päihteiden käyttöön, rahapelaamiseen tai mielenterveysongelmiin? Millainen esimerkki olen? Miten oma taustani ja aiemmat kokemukseni vaikuttavat käytökseeni, asenteisiin ja ennakkoluuloihini? 	 A2 s. 11
3. tietää päihde- ja riippuvuusilmiöitä sekä niiden vaikutuksista terveydelle, hyvinvoinnille, turvallisuudelle ja yhteisöille ja yhteiskunnalle.	<ul style="list-style-type: none"> • päihde- ja riippuvuusilmiöt, niiden yhteenkietoutuminen sekä niistä aiheutuvat moninaiset haitat yksilöille, läheisille, yhteisöille ja yhteiskunnalle sekä niiden vaikutukset käyttäytymiseen ja arkeen (esim. syrjäytyminen, yksinäisyys, asuminen, talous, väkivalta, työttömyys, somaattiset sairaudet) 	 A3 s. 11
4. tietää mielen hyvinvoinnin ja mielenterveyden merkityksen sekä sen, miten mielenterveysongelmat ilmenevät.	<ul style="list-style-type: none"> • mielenterveys voimavarana, mielenterveyttä suojaavat sekä riskitekijät, mielen hyvinvointi sekä sen vahvistaminen • mielenterveyden ongelmien yleisyys ja vaikutukset arkeen sekä ongelmien yhteenkietoutuminen (esim. syrjäytyminen, työttömyys, yksinäisyys, asumisen ja taloudelliset haasteet, väkivalta, päihheet ja riippuvuudet, muut sairaudet) 	 A4 s. 11
5. tietää mielenterveys-, päihde- ja riippuvuusilmiöihin liittyvät keskeiset eettiset kysymykset sekä stigmat.	<ul style="list-style-type: none"> • oikeudenmukaisen kohtelun periaatteet sekä ihmisarvon ja itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen • stigmat syntyminen sekä stigmat merkitykset ihmisen ja tämän läheisten elämässä, stigmat vähentäminen • stigmat merkitys osana oikeudenmukaista ja ihmisarvoista kohtelua 	 A5 s. 11
6. ottaa lapset, nuoret ja perheet tai muut toiminnan kohteena olevat ryhmät mukaan toiminnan suunnitteluun ja kehittämiseen.	<ul style="list-style-type: none"> • osallisuuden merkitys toiminnan suunnittelussa ja vuorovaikutuksessa 	 A6 s. 11
7. tukee lasten ja nuorten keskinäistä vuorovaikutusta, puuttuu kiusaamiseen ja syrjintään, kannustaa kehuen ja voimavaralähtöisesti.	<ul style="list-style-type: none"> • perustiedot positiivisesta pedagogiikasta 	 A7 s. 11
8. havaitsee lapsen, nuoren ja perheen vuorovaikutus aloitteita ja vastaa niihin sensitiivisesti.	<ul style="list-style-type: none"> • tietoa vuorovaikutuksen ja luottamuksellisen suhteen rakentumisesta eri ikäisten kanssa 	 A8 s. 11
9. osaa kohdata levottoman, ahdistuneen tai aggressiivisen lapsen tai nuoren sekä auttaa häntä.	<ul style="list-style-type: none"> • tietoa erilaisessa tunnetilassa olevan lapsen tai nuoren kohtaamiseen, tietoa yleisistä lasten ja nuorten neuropsykiatrisista oireista 	 A9 s. 11

Osaamistavoitteet | Opiskelija...

Sisältöesimerkkejä

Vinkkejä

<p>1. tietää mielenterveydestä, päihteistä, tupakka- ja nikotiinituotteista sekä rahapelaamisesta hyödyntäen tietoa työssään.</p>	<ul style="list-style-type: none"> perustiedot yleisimmistä päihteistä, tupakka- ja nikotiinituotteista, rahapelaamisesta ja muista toiminnallisista riippuvuuksista sekä näiden vaikutuksesta arkeen, ongelmien yhteenkietoutuminen lasten ja nuorten päihteiden käyttö, tupakointi ja muiden nikotiinituotteiden käyttö, digi- ja rahapelaaminen, pelikasvatus perustiedot mielenterveydestä ja resilienssistä, kehityspsykologiasta mielenterveyden ongelmista, lasten ja nuorten mielenterveys ja neuropsykiatriset häiriöt, sekä niiden vaikutus arkeen, ajatteluun, tunne-elämään ja käyttäytymiseen suojaavat ja riskitekijät yhteiskunnassa, yhteisöissä ja yksilötasolla sekä oman työn keinot vahvistaa suojatekijöitä tai vähentää riskitekijöiden vaikutusta eri-ikäisillä sekä eri väestö- ja vähemmistöryhmissä 	 B1 s. 11
<p>2. tietää ja tuntee oman alansa lainsäädännön yhteydet mielenterveys-, päihde- ja riippuvuusilmiöihin.</p>	<ul style="list-style-type: none"> varhaiskasvatuslaki, perusopetuslaki, oppilashuoltolaki ja niiden sisällöt liittyen mm. mielenterveyden edistämiseen, ehkäisevään päihdetyöhön jne. 	 B2 s. 11
<p>3. tietää ehkäisevän päihdetyön, päihde- ja riippuvuushaittojen ehkäisyn ja vähentämisen sekä edistävän mielenterveystyön mahdollisuudet omassa työssään.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ehkäisevän päihdetyön, haittojen ehkäisyn ja vähentämisen sekä edistävän mielenterveystyön menetelmien perusteet eri yhteisöissä ja palveluissa huomioiden eri asiakas-, väestö- ja vähemmistöryhmät 	 B3 s. 11
<p>4. tuntee verkostojen ja moniammatillisuuden mahdollisuudet työssään.</p>	<ul style="list-style-type: none"> perustiedot moniammatillisesta palveluverkostosta ja -järjestelmästä (esim. sosiaali- ja terveyspalvelut, kunnan ja järjestöjen palvelut, poliisi) sekä oman työn yhteys niihin 	 B4 s. 11
<p>5. hyödyntää luotettavaa tietoa mielenterveys-, päihde- ja riippuvuusasioissa.</p>	<ul style="list-style-type: none"> luotettavan tiedon lähteet, tunnistaminen ja hyödyntäminen omassa työssä kriittinen medialukutaito 	 B5 s. 11

 Osaamistavoitteet Opiskelija...	 Sisältöesimerkkejä	Vinkkejä
1. hyödyntää ehkäisevän päihdetyön sekä edistävän mielenterveystyön vaikuttavaksi ja toimivaksi todettuja menetelmiä omassa työssään.	<ul style="list-style-type: none"> perustiedot toimivista menetelmistä ja hyvistä käytännöistä, joita voi hyödyntää oman alan tehtävissä, oppilashuollon tuntemus 	 C1 s. 11
2. ottaa puheeksi ja tunnistaa varhain mielenterveyden haasteet, päihteet, tupakka- ja nikotiinituotteet sekä rahapelaamisen työssään ja työyhteisössään.	<ul style="list-style-type: none"> varhaisen tunnistamisen merkitys ja menetelmät, yleiset toimintatavat mielenterveyttä vaarantavaan käyttäytymiseen, kiusaamiseen, päihteiden ongelmakäyttöön tai muuhun riippuvuusongelmaan puuttumiseksi omassa työyhteisössä ikätasoiset puheeksioton menetelmät, motivoiva keskustelu, Lapset puheeksi -menetelmä 	 C2 s. 11
3. ohjaa ja opettaa lapsille ja nuorille tunne- ja vuorovaikutustaitoja.	<ul style="list-style-type: none"> perustiedot ja menetelmät tunne- ja vuorovaikutustaidoista tietoa leimaavasta toiminnasta ja sen välttämisestä 	 C3 s. 11
4. tukee ja vahvistaa lapsen tai nuoren myönteistä käsitystä itsestään.	<ul style="list-style-type: none"> identiteetin ja minäkuvan rakentuminen lapsuudessa ja nuoruudessa 	 C4 s. 11
5. edistää mielenterveyttä sekä päihteettömyyttä, nikotiinittomuutta ja rahapelaamattomuutta lasten ja nuorten toiminnoissa.	<ul style="list-style-type: none"> mielenterveyden edistämisen ja ehkäisevän päihdetyön perustiedot lasten ja nuorten kanssa toimiessa. 	 C5 s. 11
6. keskustelee lapsen ja nuoren kanssa sosiaalisesta mediasta, digipelaamisesta ja antaa pelikasvatusta.	<ul style="list-style-type: none"> sosiaalisen median ja digipelaamisen haitat ja hyödyt miten tukea sopivaan osallistumiseen ja pelaamiseen 	 C6 s. 11
7. tunnistaa työroolinsa alueensa palvelujärjestelmässä ja osaa ohjata tarvittaessa eteenpäin mielenterveys-, päihde- ja riippuvuustyön palvelujärjestelmässä.	<ul style="list-style-type: none"> moniammatillisuus ja eri toimijoiden roolit ja vastuut mielenterveys-, päihde- ja riippuvuustyön palvelujärjestelmän kokonaisuudessa: sosiaali- ja terveyshuollon tehtävät, järjestöjen ja muiden toimijoiden roolit ja mahdollisuudet 	 C7 s. 11
8. tunnistaa työssään jaksamista tukevia ja uhkaavia tekijöitä sekä hakee tarvittaessa ammatillista tukea.	<ul style="list-style-type: none"> omasta terveydestä ja hyvinvoinnista huolehtiminen, työssä jaksamisen vahvistaminen ja oman kuormituksen tunnistaminen (miten vaikuttaa omaan mielen hyvinvointiin ja miten sitä voi vahvistaa?) amatillisen tuen käytännöt, moniammatillinen yhteistyö, konsultaatiomenetelmät 	 C8 s. 11

 Osaamistavoitteet Opiskelija...	 Sisältöesimerkkejä	Vinkkejä
1. kohtaa kunnioittavasti mielenterveys-, päihde- ja/tai riippuvuusongelmia kokevan ihmisen ja hänen läheisensä.	<ul style="list-style-type: none"> • vuorovaikutuksen ja kunnioittavan kohtaamisen merkitys asiakastyössä ikä- ja kehitystaso sekä sukupuolten moninaisuus ja perhenäkökulma huomioiden • kulttuurisensitiivisen työotteen merkitys ammatillisessa vuorovaikutuksessa (ml. antirasistinen työote ja moninkertainen stigma) • tietoa ihmisoikeuksista, yhdenvertaisuudesta 	 A1 s. 12
2. tunnistaa omien mielenterveys-, päihde- ja riippuvuusilmiöihin liittyvien asenteidensa ja käsitystensä merkityksen ammatillisessa vuorovaikutussuhteessa.	<ul style="list-style-type: none"> • omien mielenterveyteen, päihteisiin ja riippuvuuksiin liittyvien asenteiden sekä kulttuuri- ja perhetaustan merkityksen pohtiminen, esimerkiksi: Mikä on oma suhteeni päihteiden käyttöön, rahapelaamiseen tai mielenterveysongelmiin? Millainen esimerkki olen? Miten oma taustani ja aiemmat kokemukseni vaikuttavat käytökseeni, asenteisiin ja ennakkoluuloihini? 	 A2 s. 12
3. tunnistaa oman vallankäyttönsä merkityksen kohdatessaan mielenterveys-, päihde- ja riippuvuusilmiöitä työssään. (Turvallisuusala)	<ul style="list-style-type: none"> • Valta omassa työssä ja erilaisissa yhteiskunnallisissa suhteissa; Minkälaista valtaa turvallisuusalalla on? 	 A3 s. 12
4. tunnistaa haastavat asiakastilanteet ja oman käyttäytymisensä merkityksen vuorovaikutustilanteessa. (Turvallisuusala, hotelli- ja ravintola-ala)	<ul style="list-style-type: none"> • haastavien asiakastilanteiden tunnistaminen: mikä vaikeuttaa ja mikä helpottaa niissä toimimista? • erilaisten toimintamallien ja ohjeiden läpikäynti: miten toimia uhkaavissa tilanteissa? 	 A4 s. 12

 Osaamistavoitteet Opiskelija...	 Sisältöesimerkkejä	Vinkkejä
1. tietää ja tuntee oman alansa lainsäädännön ja toimii sen mukaisesti. (Turvallisuusala, hotelli- ja ravintola-ala)	<ul style="list-style-type: none"> alkoholi-, tupakka- ja arpajaislain sisällöt anniskelussa ja vähittäismyynnissä: perustiedot vastuullisesta myynnistä ja anniskelusta sekä omavalvonnan vaatimuksista sekä siitä, miksi vastuullisuuteen kannattaa kiinnittää huomiota turvallisuusalan lainsäädäntö 	 B1 s. 12
2. tietää miten päihteiden käyttö sekä yhdistelmäkäyttö vaikuttavat elimistöön ja käyttäytymiseen. (Turvallisuusala, hotelli- ja ravintola-ala)	<ul style="list-style-type: none"> perustiedot päihteiden käytön vaikutuksista käyttäytymiseen ja hyvinvointiin, ongelmien yhteenkietoutuminen eri ikäryhmät huomioiden 	 B2 s. 12
3. tietää mielen hyvinvointia vahvistavat ja heikentävät tekijät.	<ul style="list-style-type: none"> tietoa mielenterveydestä voimavarana ja mielen hyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä (uni, ravinto, päihteet, sosiaaliset suhteet, työ, merkityksellisyys jne.) 	 B3 s. 12

 Osaamistavoitteet Opiskelija...	 Sisältöesimerkkejä	Vinkkejä
1. tunnistaa ja toteuttaa vastuullisen anniskelun periaatteita. (Hotelli- ja ravintola-ala)	<ul style="list-style-type: none"> alkoholi-, tupakka- ja arpajaislain sisällöt anniskelussa ja vähittäismyynnissä sekä hyvät toimintatavat: asiakkaan iän todistaminen ja päihtyneille anniskelusta kieltäytyminen selvästi päihtyneen / anniskelu- ja myyntikelpoisuuden tunnistaminen ympäristön siisteyden merkitys turvallisuudelle omavalvonnan toteuttaminen ja kehittäminen, raportointi ja arviointi 	 C1 s. 12
2. ottaa puheeksi mielenterveyden haasteet, päihteet, tupakka- ja nikotiinituotteet ja rahapelaamisen työssään ja työyhteisössään.	<ul style="list-style-type: none"> varhaisen tunnistamisen merkitys ja mahdollisuudet haittojen ehkäisyssä ja vähentämisessä: esimerkiksi yhteisötyöskentelyyn osallistuminen haittojen vähentämiseksi yleiset toimintatavat mielenterveyttä vaarantavaan käyttäytymiseen, kiusaamiseen, päihteiden ongelmakäyttöön tai muuhun riippuvuusongelmaan puuttumiseksi omassa työyhteisössä 	 C2 s. 12
3. toteuttaa aggressiivisen käyttäytymisen ehkäisyyn ja hallintaan soveltuvia menetelmiä työssään. (Turvallisuusala, hotelli- ja ravintola-ala)	<ul style="list-style-type: none"> aggressiivisen käyttäytymisen ehkäisyyn ja hallintaan soveltuvat menetelmät työskentely omaa ja asiakkaan turvallisuutta vaarantamatta sekä turvallisuusriskien ennakointi: esimerkiksi päihtyneen ja häiriötä aiheuttavan asiakkaan poistaminen tilanteesta turvallisesti ja kunnioittavasti 	 C3 s. 12
4. tunnistaa yliannostustilanteen, hälyttää apua ja antaa ensiapua. (Turvallisuusala, hotelli- ja ravintola-ala)	<ul style="list-style-type: none"> ensiaputiedot ja harjoittelu 	 C4 s. 12
5. tunnistaa itsemurhaa suunnittelevan tai itse-tuhoisen henkilön ja ohjaa hänet avun piiriin. (Turvallisuusala, hotelli- ja ravintola-ala)	<ul style="list-style-type: none"> perustiedot itsemurhien ehkäisystä, tiedot palveluverkostosta ja mahdollisuudesta konsultoida apua 	 C5 s. 12
6. tunnistaa omassa työssä jaksamista tukevia ja uhkaavia tekijöitä sekä hakee tarvittaessa ammatillista tukea työssään kohtaamiensa mielenterveys-, päihde- ja riippuvuusilmiöiden käsittelemiseksi.	<ul style="list-style-type: none"> omasta terveydestä ja hyvinvoinnista huolehtiminen, työssä jaksamisen vahvistaminen sekä oman kuormituksen tunnistaminen amatillisen tuen käytännöt 	 C6 s. 12

A. Ammatillinen asenne, arvot ja kohtaaminen	
A1	<ul style="list-style-type: none"> kokemusasiantuntijoiden kokemusten ja näkemysten kuuleminen sekä yhteinen keskustelu case-työskentely ja vuorovaikutusharjoitukset: esim. eri asiakas- ja potilasryhmät, eri-ikäiset asiakkaat tai potilaat ihmis-, asiakas- ja potilasoikeuksiin tutustuminen yhteistyö eri vähemmistöyhteisöjen kanssa THL:n verkkokoulutus antirasmista ammattilaisille (www.thl.fi/monet) THL:n PALOMA-koulutus pakolaistaustaisten asiakkaiden kohtaamiseen ja heidän hyvinvointinsa tukemiseen (www.thl.fi/paloma)
A2	<ul style="list-style-type: none"> erilaiset itsereflektiota hyödyntävät tehtävät ja keskustelut vuorovaikutusharjoitukset kokemusasiantuntijoiden asiantuntijuuden hyödyntäminen
A3	<ul style="list-style-type: none"> päihde- ja riippuvuuskirjallisuuteen sekä luotettaviin aihealueen verkkosivuihin tutustuminen muutoksen vaihemalliin tutustuminen kommentointi, keskustelu elokuvien ja tarinoiden hyödyntäminen
A4	<ul style="list-style-type: none"> oman mielen hyvinvoinnin tutkiminen, ajankohtainen tietokirjallisuus mielenterveydestä, tutkimukset ja luotettavat verkkosivustot (esim. THL:n, Duodecimin ja hyvinvointialueiden verkkosivut, Mielenterveystalo)
A5	<ul style="list-style-type: none"> keskustelut aihepiiristä mielenterveys-, päihde- ja riippuvuustyötä tekevien ammattilaisten kanssa, case-työskentely, vuorovaikutusharjoitukset kokemusasiantuntijoiden hyödyntäminen stigmaa purkavat ohjelmat, stigman tunnistamisen ja vähentämisen tietosisällöt
A6	<ul style="list-style-type: none"> asiakkaan tai potilaan osallistaminen sekä läheisen ja perheen huomioiminen hoito- ja asiakkasuunnitelman tekemisessä -harjoittelua omahoito-ohjeistuksen tekeminen THL:n Maahanmuutto ja kulttuurin moninaisuus -aihesivut (www.thl.fi/monet)
A7	<ul style="list-style-type: none"> tutustuminen luotettaviin lähteisiin ja esimerkkeihin: esim. Terveyskylä, Mielenterveystalo lääsnäolevan kuuntelun ja motivoivan työotteen (toimintatapa, haastattelu) harjoituksia hyödyntäen simulaatioita/taitoypäpajoja sekä kokemusasiantuntijoiden hyödyntäminen
A8	<ul style="list-style-type: none"> oman toiminnan reflektointi esimerkkitapausten kautta (esim. aggressiivisen asiakkaan rauhoittelu)

B. Tiedot ja teoriat	
B1	<ul style="list-style-type: none"> tutkimuskirjallisuus luotettavien tietolähteiden ja lähdekritiikin merkityksen korostaminen oman elämän ja asuinympäristön suojaavien ja riskitekijöiden tunnistaminen
B2	<ul style="list-style-type: none"> oman alan lainsäädäntöön tutustuminen mielenterveys-, päihde- ja riippuvuustyön ja -palvelujen näkökulmasta (www.finlex.fi) case-työskentely
B3	<ul style="list-style-type: none"> luotettavat eri viranomaistoimijoiden sekä päihde- ja mielenterveysjärjestöjen tuottamat koosteet ja materiaalit menetelmistä ja hyvistä käytännöistä Mielenterveystaloon ja muihin vastaaviin palveluihin tutustuminen: asiakkaiden ja ammattilaisten sisällöt
B4	<ul style="list-style-type: none"> menetelmiin tutustuminen ja niiden harjoittelu (ml. simulointi, draamallisuus) tutustuminen aihealueisiin liittyviin Käypä hoito - ja Palveluvalikoimaneuvoston Palkon suosituksiin sekä Hotuksen hoitosuosituksiin ja näyttövinkkeihin rakenteellisen sosiaalityön keinot
B5	<ul style="list-style-type: none"> palveluverkoston kartoittaminen huomioiden paikallisesti, alueellisesti ja valtakunnallisesti tuotetut palvelut oman työn kannalta keskeisten verkostojen tunnistaminen
B6	<ul style="list-style-type: none"> THL:n Itsemurhien ehkäisy -verkkokoulu (www.thl.fi/verkkokoulu)
B7	<ul style="list-style-type: none"> tiedonhakuharjoitukset: luotettava ja ajantasainen tieto. Esimerkkejä epäluotettavasta kokemustiedosta, tietolähteistä ja tutkimustiedosta harjoitukset: miten keskustella eri tavalla asioista ajattelevien kanssa

C. Taidot ja menetelmät	
C1	<ul style="list-style-type: none"> tutustuminen keskeisimpiin seuloentalomakkeisiin sekä niiden käytön harjoittelu (simulaatio, draamallisuus), Mielenterveystalo lapset puheeksi, lasten ja nuorten kanssa työskentelyyn soveltuvia lomakkeita läheisten huomioinnin harjoittelu käytännössä THL:n Puheeksiotto -verkkosivut (www.thl.fi/puheeksiotto) THL:n Rahapelaaminen puheeksi -verkkokoulu (www.thl.fi/verkkokoulu) harjoittelu ja työelämässä tapahtuva oppiminen
C2	<ul style="list-style-type: none"> mini-interventio (lyhytneuvonta) simulaatioharjoituksena kokemusasiantuntijoiden hyödyntäminen osaamisohjaus ja erilaisten interventioiden käytön vahvistaminen
C3	<ul style="list-style-type: none"> THL:n verkkosivujen materiaalit, thl.fi ▶ mielenterveyden edistäminen (www.thl.fi/mielenterveys) Mielenterveyttä maahantuloon -videosarja (www.thl.fi/mtm)
C4	<ul style="list-style-type: none"> suositukseen tutustuminen käytännössä alueellisten hoito- ja palveluketjuihin sekä ohjeistuksiin tutustuminen toipumisorientaation viitekehysten tutustuminen kokemusasiantuntijoiden avulla simulaatiot/taitoajat harjoittelu ja työelämässä tapahtuva oppiminen
C5	<ul style="list-style-type: none"> case-työskentely tarinat ja kokemusasiantuntijoiden kokemukset
C6	<ul style="list-style-type: none"> kriisitilanteen harjoittelu, vuorovaikutusharjoitukset ja menetelmien kokeileminen ryhmissä kirjallisuus onnettomuuksista ja kriisitilanteista
C7	<ul style="list-style-type: none"> THL:n Itsemurhien ehkäisy -verkkokoulu (www.thl.fi/verkkokoulu) turvasuunnitelman tekemisen harjoittelu Itsemurhariskitekijöiden arviointilomake sekä itsetuhoisen henkilön kohtaaminen (www.innokyla.fi)
C8	<ul style="list-style-type: none"> haastavien potilas- ja asiakastilanteiden harjoittelu -simuloinnit draamallisuuden hyödyntäminen harjoittelu ja työelämässä tapahtuva oppiminen
C9	<ul style="list-style-type: none"> case-työskentely: palvelukokonaisuuksien, palveluprosessien ja -polkujen kartoittaminen omalla alueella eri asiakas- ja potilasryhmien näkökulmasta järjestöihin tutustuminen harjoittelu ja työelämässä tapahtuva oppiminen
C10	<ul style="list-style-type: none"> suunnitelma oman terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi (ml. mielen hyvinvointi, päihteiden, tupakka- ja nikotiini tuotteiden käyttö, rahapelaaminen) sekä pohdinta miten itse palautuu työstä / opiskelusta itsereflektiota hyödyntävät tehtävät ja keskustelut oman alan tukimuotoihin tutustuminen (esim. työhohjaus ja työyhteisön päihdeohjelma) harjoittelu ja työelämässä tapahtuva oppiminen

Osaamistavoitteet ja Sisältöesimerkit

A. Ammatillinen asenne, arvot ja kohtaaminen	
A1	<ul style="list-style-type: none"> kokemusasiantuntijoiden kokemusten ja näkemysten kuuleminen ja yhteinen keskustelu case-työskentely ja vuorovaikutusharjoitukset lasten- ja ihmisoikeuksiin tutustuminen THL:n verkkokoulutus antirasismista ammattilaisille (www.thl.fi/monet) THL:n PALOMA-koulutus pakolaistaustaisten asiakkaiden kohtaamiseen ja heidän hyvinvointinsa tukemiseen (www.thl.fi/paloma)
A2	<ul style="list-style-type: none"> erilaiset itereflektiota hyödyntävät tehtävät ja keskustelut, vuorovaikutusharjoitukset kokemusasiantuntijoiden kuuleminen järjestöjen materiaaleihin tutustuminen
A3	<ul style="list-style-type: none"> päihde- ja riippuvuuskirjallisuuteen sekä luotettaviin verkkosivuihin tutustuminen (esim. www.thl.fi, www.oph.fi) kommentointi, keskustelu elokuvien ja tarinoiden hyödyntäminen
A4	<ul style="list-style-type: none"> oman mielen hyvinvoinnin tutkiminen, ajankohtainen tietokirjallisuus mielenterveydestä, tutkimukset ja luotettavat verkkosivustot (esim. THL:n ja hyvinvointialueiden verkkosivut, Mielenterveystalo)
A5	<ul style="list-style-type: none"> keskustelut case-työskentely vuorovaikutusharjoitukset kokemusasiantuntijoiden kuuleminen ja keskustelu yhdessä stigmaa purkavat ohjelmat, stigman tunnistamisen ja vähentämisen tietosisällöt
A6	<ul style="list-style-type: none"> lapsille, nuorille ja perheille kohdennetut sekä yleiset osallisuuden ja kuulemisen menetelmät (www.oph.fi, www.thl.fi/sokra)
A7	<ul style="list-style-type: none"> hyvän huomaamisen esimerkit omassa työympäristössä kaikki otetaan mukaan, ketään ei jätetä, kaikki pelaa -menetelmien käyttö yhdenvertaisuuden huomioiminen Opetushallituksen verkkosivut (www.oph.fi) ► Dialogi- ja tunnetaidot opetuksessa -sivusto
A8	<ul style="list-style-type: none"> läsnäolevan kuuntelun harjoituksia, keskustelua, kirjallisuutta ja esimerkkejä
A9	<ul style="list-style-type: none"> tietokirjallisuus, kokemustarinoita, lasten näkemyksiä ja vuorovaikutusharjoituksia

B. Tiedot ja teoriat	
B1	<ul style="list-style-type: none"> tutkimuskirjallisuus luotettavaa, tutkittua ja ajankohtaista tietoa mielenterveydestä ja päihteistä kokemusasiantuntijuus ja keskustelut oman elämän ja asuinympäristön suojaavien ja riskitekijöiden tunnistaminen THL:n Mielenterveys-aihesivut (www.thl.fi/mielenterveys) THL:n Alkoholi, tupakka ja riippuvuudet -aihesivut (www.thl.fi/alkoholi-tupakka-ja-riippuvuudet) <ul style="list-style-type: none"> ► Alkoholi (www.thl.fi/alkoholi) ► Tupakka (www.thl.fi/tupakka) ► Huumeet ► Rahapelaaminen
B2	<ul style="list-style-type: none"> oman alan lainsäädäntöön tutustuminen mielenterveys-, päihde- ja riippuvuustyön ja -palvelujen näkökulmasta (www.finlex.fi) case-työskentely
B3	<ul style="list-style-type: none"> luotettavat eri viranomaistoimijoiden sekä päihde- ja mielenterveysjärjestöjen tuottamat koosteet ja materiaalit menetelmistä ja hyvistä käytännöistä
B4	<ul style="list-style-type: none"> palveluverkoston kartoittaminen huomioiden paikallisesti, alueellisesti ja valtakunnallisesti tuotetut palvelut oman ammattialan kannalta keskeisten verkostojen tunnistaminen
B5	<ul style="list-style-type: none"> luotettavien tietolähteiden tunnistaminen esimerkkejä epäluotettavasta kokemustiedosta, tietolähteistä ja tutkimustiedosta AVI:n koulutukset (www.avi.fi) ► tapahtumat ja koulutukset)

C. Taidot ja menetelmät	
C1	<ul style="list-style-type: none"> tutustuminen omassa työyhteisössä hyödynnettäviin menetelmiin ja niiden toteutukseen käytännössä tilanteiden tunnistaminen, joissa menetelmiä voisi hyödyntää mielenterveys-, päihde- ja riippuvuusteemojen yhdistäminen harjoitteluun ja työelämässä tapahtuvaan oppimiseen
C2	<ul style="list-style-type: none"> vuorovaikutusharjoituksia puheeksiottamisesta työyhteisön työhyvinvointi- ja päihdeohjelmiin tutustuminen harjoittelu ja työelämässä tapahtuva oppiminen
C3	<ul style="list-style-type: none"> tutustumista ajankohtaiseen materiaaliin aiheesta omalla alalla tarinallisuus, kokemusasiantuntijuuden hyödyntämistä
C4	<ul style="list-style-type: none"> vahvuuksien löytäminen, kannustamisen ja kehumisen harjoituksia
C5	<ul style="list-style-type: none"> vuorovaikutusharjoitukset harjoittelu ja työelämässä tapahtuva oppiminen: tutustuminen työpaikan käytäntöihin Ehkäisevä päihdetyö: opas kunnille ja hyvinvointialueille (Markkula ym. 2022) THL:n Alkoholi, tupakka ja riippuvuudet -aihesivut (www.thl.fi/alkoholi-tupakka-ja-riippuvuudet) Ehkäisevä päihdetyö (www.thl.fi/ehkaisevapaihdeyto) <ul style="list-style-type: none"> ► Ehkäisevä päihdetyö kouluissa ja oppilaitoksissa -verkkoaineisto (THL & OPH) ► www.thl.fi ja www.oph.fi
C6	<ul style="list-style-type: none"> vuorovaikutusharjoitukset, oman ruutuajan vaikutukset, pelikasvatuksen käsikirja
C7	<ul style="list-style-type: none"> case-työskentely: palvelukokonaisuuksien, palveluprosessien ja -polkujen kartoittaminen omalla alueella eri asiakkaiden näkökulmasta järjestöihin tutustuminen harjoittelu ja työelämässä tapahtuva oppiminen
C8	<ul style="list-style-type: none"> suunnitelma oman terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi (ml. mielen hyvinvointi, päihteettömyys, savuttomuus ja nikotiinittomuus, pelaamattomuus) sekä pohdinta miten itse palautuu työstä / opiskelusta itsereflektiota hyödyntävät tehtävät ja keskustelut tutustuu oman alan tukimuotoihin (esim. työnohjaus ja työyhteisön päihdeohjelma) harjoittelu ja työelämässä tapahtuva oppiminen

Osaamistavoitteet ja Sisältöesimerkit

A. Ammatillinen asenne, arvot ja kohtaaminen	
A1	<ul style="list-style-type: none"> kokemusasiantuntijoiden kokemusten ja näkemysten kuuleminen ja yhteinen keskustelu vuorovaikutusharjoitukset, kirjallisuus ja tarinallisuus THL:n verkkokoulutus antirasismista ammattilaisille (www.thl.fi/monet)
A2	<ul style="list-style-type: none"> erilaiset itsereflektiota hyödyntävät tehtävät ja keskustelut, vuorovaikutusharjoitukset
A3	<ul style="list-style-type: none"> erilaiset itsereflektiota hyödyntävät tehtävät ja keskustelut, vuorovaikutusharjoitukset, tarinallisuus, elokuvat ja kokemusasiantuntijoiden kertomukset
A4	<ul style="list-style-type: none"> haastavien tilanteiden harjoittelu, oman toiminnan reflektointi esimerkkitapausten kautta (esim. ikärajavalvonta, päihtyneille anniskelusta kieltäytyminen, aggressiivisen asiakkaan rauhoittelu)

B. Tiedot ja teoriat	
B1	<ul style="list-style-type: none"> oman alan lainsäädäntöön tutustuminen vastuullisen toiminnan näkökulmasta (www.finlex.fi) case-työskentely
B2	<ul style="list-style-type: none"> kirjallisuus, kokemusasiantuntijoiden hyödyntäminen oman alan toimintatapoihin tutustuminen
B3	<ul style="list-style-type: none"> mielenterveyttä suojaavat ja riskitekijät, kirjallisuus, keskustelu THL:n Mielenterveys-aihesivut (www.thl.fi/mielenterveys) <ul style="list-style-type: none"> ► Mielenterveyden edistäminen

C. Taidot, valmiudet ja menetelmät	
C1	<ul style="list-style-type: none"> lainsäädännön sisältöjen peilaaminen omaan työhön: pohdintatehtävät, tapausesimerkit, käytännön harjoitukset draamaa hyödyntäen harjoittelu ja työelämässä tapahtuva oppiminen
C2	<ul style="list-style-type: none"> vuorovaikutusharjoituksia puheeksiottamisesta THL:n Alkoholi, tupakka ja riippuvuudet -aihesivusto <ul style="list-style-type: none"> ► Ehkäisevä päihdetyö ► Pakka-toimintamalli (www.thl.fi/pakka) työyhteisön työhyvinvointi- ja päihdeohjelmiin tutustuminen harjoittelu ja työelämässä tapahtuva oppiminen
C3	<ul style="list-style-type: none"> haastavien asiakastilanteiden harjoittelu draamallisuus harjoittelu ja työelämässä tapahtuva oppiminen
C4	<ul style="list-style-type: none"> ensiapukurssit
C5	<ul style="list-style-type: none"> THL:n Mielenterveys-aihesivut (www.thl.fi/mielenterveys) <ul style="list-style-type: none"> ► Itsemurhien ehkäisy THL:n Itsemurhien ehkäisy -verkkokoulu (www.thl.fi/verkkokoulu)
C6	<ul style="list-style-type: none"> suunnitelma oman terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi ml. mielenhyvinvointi, päihteettömyys, savuttomuus ja nikotiinittomuus, pelaamattomuus itsereflektiota hyödyntävät tehtävät ja keskustelut tutustuu oman alan tukimuotoihin (esim. työnohjaus) harjoittelu ja työelämässä tapahtuva oppiminen

Osaamistavoitteet ja Sisältöesimerkit

